

Na tak način je razvidno: Ako pride slična kazen na cele dežele, cele pokrajine, ne more ta pojav na nobenega blagodejno vplivati, četudi je tako junaške duše. Tudi večni ogenj in žveplo sta brez moči za tistega, čeprav takega junaka, da bi ga spravila na pravi tir zemeljske sreče.

Izvestni faktorji, ki bi imeli prvo in glavno besedo in največ. moči v to, se ali ne morejo brigati, ker jim ne kaže, ali pa nočejo odpomoči, ker ne znajo.

Res so tu tla vulkaniške vsebine, ali to ne bi smelo nobenega motiti, ker je to zakon prirode.

Le naravnim potem se godijo veliki čudeži. Povrniti se je treba iz umetno nastavljenih zmot na realna tla, in pride, kar mora biti. V tem se je tudi tu že začelo svitati. Ne glejmo tedaj ne navzgor ne navzdol ne na desno ne na levo, temveč hodimo po jasno začrtani poti, ne meneč se za stranke in strančice, ki jim je edino namen le sebe okoristiti. Le z naobrazbo iz naroda za narod!

Sebi v pomoč!*

Društvo slov. učiteljic — ustanovljeno l. 1898. v proslavo 50 letnice vladanja Njegovega Veličanstva — ima namen: zedinjenje vseh slov. učiteljic v svrhu pospeševanja njih duševnih in materialnih interesov. — Vsakodobni odbor se je vestno trudil izpolnjevati ta namen na eni strani z raznimi predavanji, poročili, izdavanjem letnih poročil, metodskimi obravnavanji — na drugi strani s podporami obolelim članom, denarnimi posojili, prošnjami na oblastva za izboljšanje gmotnega stanja, odpošiljanjem zastopnic k zborovanjem učiteljskega itd.

Vedno se množijo slučajji obolezosti učiteljic — ne le med starejšimi kolegijami, temveč tudi v vrstah v najboljši dobi nahajajočih se tovarišic — so že davno rodile misel, kako pomnožiti društvene dohodke, kako uspešneje pomagati oboleli kolegiji, ki ne razpolaga z ničemer, nego s svojo pičlo odmerjeno plačo. Še v zdravih dneh je težko s to izhajati, ker — kakor smo to že v lanskem letnem poročilu objavili, ima v pregostih slučajjih preživljati ali podpirati onemogle starše, mladoletne brate in sestre — kako drugače, nego s pritravanjem od lastnih ust — kako pa, ako jo položi daljša bolezen na postelj — ali ji nujna zahteva zdravnika kaže premeniti zrak, podati se na topli jug, v zdraviliško kopel? — Obolela v samotni svoji celici naj čaka na pomoč ljudi, ki prej prožijo roko nego so ji podali kupico vode? — Saj je nam še vsem v živem spominu grozni slučaj, ki nam ga je opisal pesnik:

Ležala je brezgibno, kakor kip
le prvi bolne hrople so zamolklo —
In v njih sree ni bilo, ampak toliko
kakor bi htelo počiti vsak hip . . .

Ta gluha noč! Ta strahoviti mir,
vsaj eno živo bitje se oglasi!
A molk. Pokoj. Tišina grobna v vasi.

Imajoč ta in še mnog drug slučaj pred očmi, je odbor našega društva opetovano jel resno razmišljati, kako izdatno odpomoči oboleli tovarišici. Učiteljice zbolimo — kakor to prinaša poklic — najčešče na sopilih in živcih. Večino le-teh so poslali zdravniki na topli jug.

* Iz letnega poročila društva slov. učiteljic.
Uredn.

tega ne straši. Koga še niso na Slovenskem napadli teozitje in kako? Ali se ne spominja tov. A. Pesek neke kritike K. Meška „Ob tihih večerih“ v „Dom in Svetu“. Prvič povsem uničevalna, v prihodnji številki pa pohvalna kritika izpod istega peresa. Taki so. Prav simpatična nam je oseba učitelja Trpina, a tudi njegove soproge Berte. Je bil pač idealen siromak učitel Trpin. Ne vem, če nam jih mnogo več pošlje takih dobrotno nebo. Novi rod se čuti in prav ima, da se čuti, saj smo si stališče, ki ga zavzemamo danes priborili sami vključno nasprotstvu z vseh strani. Dokaze imamo, da si tudi nekaj upamo, nekaj izvršimo sami brez kuratorjev in palirjev. In kar je glavna stvar: tukaj smo, a nas je mnogo enega duha, ene misli.

Ako spada na oder javni škandal, da sodi že šolska postrežnica, za koliko je njena hči — dekla — boljše plačana od domače učiteljice. O tem naj premišljajo drugi, ki nimajo src za nas, kakor trdi tov. Gangl. Jaz pa pravim: res da nimajo src za nas. Po vaseh vidijo samo šolske palače. Župnišča so sicer

Zato se je v našem društvu že davno stavil predlog, naj bi društvo težilo pridobiti v katerem naših južnih krajev, ob morju — sobico ali dve s par posteljami, kjer bi učiteljica-društvenica uživala vsaj prosto stanovanje za čas zdravljenja. — Enaka potreba se je izkazala, pridobiti si v bolnici pravico do lečenja v II. razredu, ako ne popolno prosto, vsaj za polovično ceno.

Za uresničenje teh blagotvornih idej pa treba noveev, noveev! Storiše smo z lastno močjo, kolikor je bilo v danih razmerah mogoče. Ustanovile smo društvo v namen, združiti se, pomagati druga drugi. Da bi prišle poprej k cilju, smo ustanovile podporno in hranilno društvo z 1 K mesečnega prispevka. — Da se pri dobri volji to vzmore, so nam dokazale tovarišice, ki ne žive v ugodnih razmerah, a so drage volje polagale ta znaten dar na žrtvenik samopomoči! — Toda drugod so se čule pritožbe, da je ta letnina previsoka in le tem na ljubo se je znižala, da bi le ne bilo ovir združenju. A v kljub tej — rekli bi skoraj — nepotrebnosti obzirnosti se naše nade, da bodo pri nizki letnini (2 K) pristopile društvu do malega vse — niso izpolnile. Kaj je temu vzrok? Ali naj to imenujemo pomanjkanje stanovske zavesti in solidarnosti? Brezbrižnost za lastno dobrobit? Morebiti celo sebičnost? Ne, takih peg na našem stanovskem značaju ne smemo trpeti! Živo zanimanje za interese skupnosti bo krepilo naš ugled, podpiralo naše prošnje za izboljšanje gmotnega stanja. Brez skrbi bomo zrlje v negotovo bodočnost z zavestjo, da imamo v slučaju nesreče pričakovati krepke podpore iz društva sovrstnic, s katerimi nas vežejo skupni interesi. Da bi zaostajale za drugimi? Učiteljice vseh narodnosti so že dosegle lepe uspehe potom samopomoči — deloma tudi s pomočjo drugih. Imajo svoje „dome“, zdravilišča, knjižnice itd. Preproste delavke imajo smisel za celokupnost.

Zopet se nam nudi prilika, zakasnelo dopolniti. Nastopili smo jubilejsko leto, leto redkega slavlja — 60 letnice vladanja Njegovega Veličanstva. Vsa Avstrija — vsi narodi, vsi stanovci bodo tekmovali v slavljenju redkega dogodka — po inicijativi presvetlega cesarja — z dobrotvornimi napravami. Delujmo i me, da si priborimo najnujnejše: oskrbo za bolezn. Delujmo z združenimi močmi. Cesar ne bomo vzmogle same, nam pomagajo rojaki, društva, zavodi, dežela — katere uradnice smo. — Vsi ti bodo podpirali naše težnje, saj smo me njih in oni so naši — samo, da same v ta namen storimo resne korake, pokažemo resno, krepko voljo. S ponosom bomo potem mogle reči, to smo dosegle v edinosti, z združenimi močmi!

Učiteljski prijatelji.

Črni vrh, 13. aprila 1908.

Ko sem došel pred dobrimi tremi leti v Črni vrh, sem dobil precej zanemarjen šolski vrt. Pričetkoma sem imel veliko veselje urediti obširno zemljišče karnajboljše, a ker se nisem mogel zediniti s krajnim šolskim svetom glede pokritja vrtnih stroškov, se nisem brigal več za vrt, ki je danes pravi t r a v n i k.

C. kr. deželni šolski svet je to zvedel in je ukazal lansko jeseni, da se ima šolski vrt nemudoma urediti in tozadevno se bi imela pogoditi šolski voditelj in krajni šolski svet.

lepa in prostornejša in vendar nima noben preč. gospod župnik 200 do 300 otrok! Šola jim je prokletstvo za ljudstvo in učiteljem priporočajo, naj si dajo kosti numerirati. O ironija!

V igri „Slepa ljubezen“ se mora priznati g. pisatelju lep uspeh, dramatski talent. Pevske točke bo uglasbil slov. skladatelj V. P a r m a. Potem se lahko poizkusi z uprizoritvami zlasti na kmetih.

Za sloje, ki žele tudi dramskega užitka, bi bilo treba igro samo nekoliko razširiti glede dejanja, namreč tisto, kar se pripoveduje o Boštjanu, kako se poteza pri sosedih za sina in vedno pretepa sosednje otroke, da pridobi sinku ugled, bi bilo treba uprizoriti, pa bi igra pridobila. Brezpotrebno modrovanje bi se pa lahko opustilo. To je že stara napaka pri začetnikih, da puste osebam preveč govoriti, a premalo delati. No, to samo mimogrede.

Krstna imena bi bilo treba nekoliko modernizovati in glavnim osebam — n. pr. učitelju — pustiti samo najpotrebnejše moralizovanje. Glavna stvar je dokaz, ki se izvrši pred

Pogodbo bi morali naznaniti tudi c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v štirih tednih.

Jako sem bil vesel zahteve višje šolske oblasti, prosil sem takoj, da se skliče krajni šolski svet ter mi izroči v oskrbo ves vrt.

Ker seje ni hotelo biti, sem prosil že trikrat c. kr. okrajni šolski svet, naj krajni šolski svet prisili, da se mi izroči šolski vrt.

Bliža se druga polovica aprila, skrajni čas, da se začne z delom, a od nikjer nisem prejel nikakega obvestila, pač pa sem ravnokar zvedel, da misli predsedništvo dati v najem del šolskega vrta mojim največjim nasprotnikom v Črnem vrhu, na ostalem pa bo rasla — kakor prejšnja leta — detelja.

Nisem pisal pričujočega, da bi dosegel pravico, ampak v prvi vrsti zato, da častiti obiskovalci Črnega vrha iz Idrije in drugod ne štejejo meni v zlo, ako šolski vrt tudi letos ne bo to, kar bi moral biti.

Nadučitelj Silvester.

Opomba uredništva:

Odločno zahtevamo, da se tovarišu Silvestru takoj izroči v oskrbo ves šolski vrt. Ako črnovrški nadučitelju skrajno sovražni krajni šolski svet tega noče storiti, se ga pač lahko prisili. Prosimo tovariša Silvestra, naj nam prav gotovo do konca aprila sporoči, kaj gospoda ukrene, da bomo vedeli nastopiti na pristojnem mestu!

Potovanje v London

k šolsko - higienškemu kongresu in razstavi.

Poroča L. Jelenc.

(Dalje.)

Opisal sem velikanski promet po cestah in ulicah tega ogromnega mesta, ki sem ga opazoval in občudoval na lastne oči. Opisal sem najnamenitejše stavbe, spomenike velikih angleških mož, javne parke, nasade in vrte, muzeje in zbirke umetnin, kar sem si mogel ogledati v kratkem času svojega bivanja v Londonu. Omenjam še, da sem bil tudi v gledališču. Ko vprašam plačilnega natakarkarja, če je to v bližini kako gledališče, mi pritrudi, da je v sosednji nlici gledališče, kjer igrajo prav dobro. Razen tega mi da seznam vseh večjih londonskih gledališč. Bila jih je dolga vrsta, 76 sem jih naštel. Poiščem ulico, ki mi jo je označil natakarkar, in res kmalu dobim gledališče, veliko, na vnanje nič lepo poslopje. Pogledam gledališče lepake in vidim pod angleškim naslovom igre v oklepajih — „Die lustige Witwe“. Kupim vstopnico v parterju za numeriran sedež. Ko pridem ob tri četrt na osem zvečer k predstavi in izročim vstopnico pri vratih stoječemu slugi, pogleda vstopnico in mene od nog do glave ter mi začne nekaj zabičavati. Ko vidi, da ga ne razumem, me opozori na one gospode, ki so že sedeli na numeriranih prostorih in mi pokaže tudi svoj frak. Razumel sem ga. Predpisan je frak za one gledališke obiskovalce, ki sede v parterju v sprednjih numeriranih sedežih. Jaz pa nisem imel svatovske obleke in bil sem v zadregi. Prosil sem slugo, naj mi gre k blagajnici zamenujati vstopnico za nenumeriran sedež, kakršni so v parterju bolj zadaj, kjer se sme tudi brez fraka prisostovati predstavi. Razumel me je in prinesel drug bilet. Videlo se mi je, da so igralci prav dobro peli in prav razposajeno igrali. Kukala mladih in starih gospodov so

bila neprestano uprta v živahno in krasno subretko. Seveda razumel nisem nič, zato ne morem izreči prave sodbe o igri. Drugi večer sem šel v „Alhambra Theatre of Varietes“, kjer je bil izboren balet. Tudi v „Cafes Chantants“ sem pogledal; žal, da nisem razumel, kar so peli in govorili, le iz mimike sem posnel malo vsebine.

Zdaj pa k smotru svojega potovanja v London — na kongres in k razstavi!

Razstava je bila na vseučilišču — University of London — kjer se je vršil tudi kongres. Vesel sem bil, ko sem opazil na napisih, da imajo omnibusi in avtomobili od kolodvora Viktorija, v čigar bližini sem stanoval, direktno zvezo do vseučilišča. A blizu ni bilo; vozil sem se vsakokrat z najhitrejšim avtomobilom eno uro in deset minut.

Vseučiliško poslopje so sezidali l. 1887. v jubilejski spomin petdesetletnega vladanja kraljice Viktorije. Ustanovilo pa se je to vseučilišče l. 1837. Čudno se mi je zdelo, ko mi je pripovedoval neki londonski učitelj, ki je za silo lomil nemščino, da se tu ne predava, temveč, da se vrše tu le izpiti in se podeljujejo mladim umetnikom, medicincem in pravnikom akademiške časti in naslovi. Tudi ženske pripuščajo k doktorskim izpitom. Vseučilišče, kjer se vrše predavanja, je v nasprotnem koncu mesta. Veličastno poslopje, ki sem ga tudi ogledal. Nahajajo se tu vse fakultete.

Na ponedeljek, dne 5. avgusta, je bila napovedana otvoritev razstave in kongresa. Ob tri četrt na devet sem bil že pred vseučiliščem. Angleška zastava plapolala iznad poslopja. Droška za droško, izvošček za izvoščekom privaže udeležence kongresa in obiskovalce razstave. Omnibusi in avtomobili ne smejo voziti pred vseučilišče, temveč zavijajo precej prej v stransko ulico. Zato vlada toč v Londonu nenavaden, nekak sveti mir.

Stopim v ogromno aulo. Lepo je bila okrašena s palmami in drugimi dekoracijskimi rastlinami. Iz aule na desno in levo so dolgi in široki hodniki, odkod je vhod v dvorane in sobe. Koncem desnega hodnika je velika, krasna slavnostna dvorana za promocije in slavnostne seje. Tu se je vršila tudi slavnostna otvoritev kongresa. Tod so imeli pisarnice: predsednik kongresa, oba glavna tajnika, organizacijski, damski, finančni, potovalni, redaksijski in razstavniki komite. Široke, s teškimi preprogami pregrnjene stopnice drže v prvo nadstropje. Tukaj je bil v veliki dvorani biro sprejemnega komiteja. Razdeljen je bil v odseke po evropskih državah. Zglasiti se je moral vsak udeleženec pri dotičnem sprejemu in se izkazati s prej doposlanim sprejemnim listom, da je član kongresa in s potrdilom, da je plačal 1 f. sterling članarine. V avstrijskem odseku sta bili dve londonski učiteljici, ki sta govorili prav dobro nemški. Tu je dobil vsak udeleženec spominsko kolajno na kongres, brošure, programe in razne spise, tičoč se kongresa, katalog razstave, majhen načrt, v katerem so bile posebej označene londonske znamenitosti, legitimacija za izlete in vstopnice k slavnostim, ki se prirede udeležencem na čast. Vse to mi izroči v okusnem zavitku z mojim naslovom ljubezniva koleginja in pripne spominsko kolajno na prsi.

Nato sem začel ogledovati razstavo. Bila je nastanjena v vestibulu v šestih velikih dvo-

Dalje v prilogi.

oči gledalca. To se pa lahko zgodi ob prepisovanju vlog in glavnih izkušnjah za predstavo.

Igra v sedanji obliki pa, ponavljam, je vrlo uspešna in bo dosegla pri občinstvu, kakršnemu je namenjena, popolne uspehe, drugega pa ni namerjal niti sam avtor.

Kolikor iztisov kdo proda v svojem okolišču, toliko popolnih odpustkov si pridobi za prosep šole, naroda in njegove bodočnosti. Zato romaj, drobna knjižica, srečno v svet, budi zavest, da je šola tvoja dobrotnica in učitelj prijatelj tvoj in tvojih otrok!

Učitelj Breznik.

Učitelji.

Vence satiriških pesmi. Napisal Ferdo Plemič.
(Dalje.)

III. Camera caritatis.

„Lasciate ogni speranza, voi, ch' entrate!...“
Pred durmi tam stoji drhtečega srca mlad mož. Za durmi pa odločba čaka.
„Biti — ne biti?“ danes je vprašanje

usodepolno. Mraz spreleta junaka.

Potrka. — „Naprej!“ — Zdaj se prične me-sarsko klanje.

Križ božji! Kak nadzornik grdo gleda.
Morda je slabo kosil in d a n e s seveda.
Kako je blagodejna dobra prebava!
Saj v dobrem želodecu politika je zdrava.
Še ta-le vražja smola vrhu vsega! —
„Poslušajte se, prosim, gospod kolega!“
Nagovor ni prav napačen: sedimo
tedaj udano. — „Hm, hm, pa pričnimo!
V računstvu, glejte, vam ne bom ugovarjal;
napredek dober je, a tu poudarjal
bi vam, bodite vedno le nazorni.
To sol pouka je!“ — „Da, da!“ pokorni. —
„Pri slovnicu ste pač na krivi poti,
te v ljudski šoli se drugače loti.
Kaj bo to: Žaba, žabe, žabi, žabo . . .
Le glejte v prvi vrsti na porabo.
Bero še dokaj dobro vaši učenci;
nu, sicer brihtni so kot vsi Slovenci;
Pri zemljepisu svet planinski
popisati je bolje. Čut domovinski
vzgojiti treba je pri zgodovini.